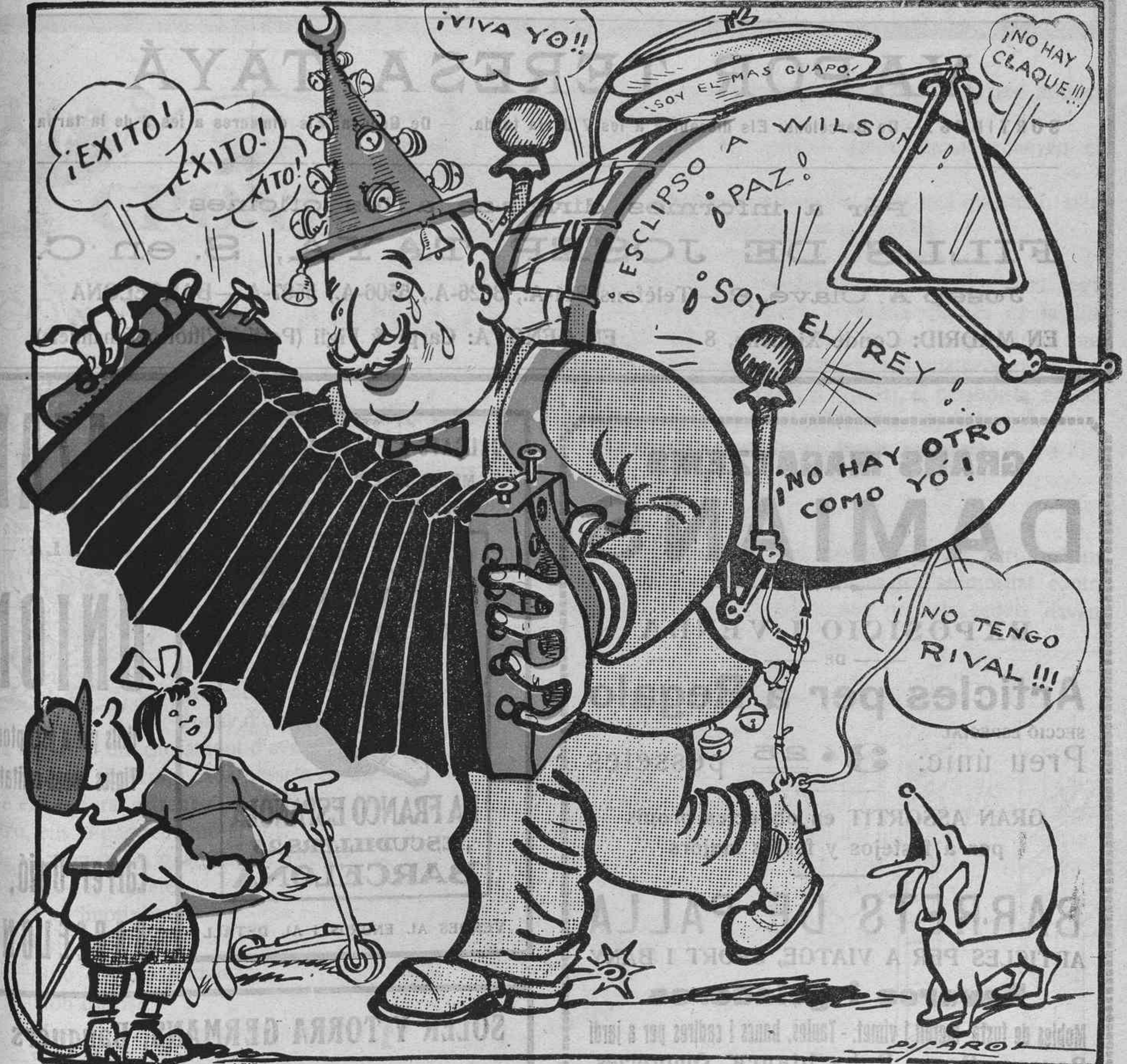

L'Esquella de la Torratxa

Any XLI :: Número 2123

15 cèntims = Atrassats 30

Barcelona, 19 de Setembre de 1919

L'HOME AUTO-BOMBO

- Gualta aquest music com plora.
- No'n facis cas. Es que se li ha mort l'àvia.

Vapors TAYÁ

Servei bisetmanal entre BARCELONA i GÈNOVA per vapors rapidíssims de gran luxe

VAPOR CAPITÁ REVUELTA

SORTIDES. — De Barcelona: Els dimecres a la 1 de la tarda. — De Gènova: Els dissabtes a la 1 de la tarda

Gran confort - Servei restaurant de primer ordre - Concert en els menjars - Perruqueria - Manicura - Quartos de bany, & &

VAPOR TERESA TAYÁ

SORTIDES. — De Barcelona: Els dissabtes a les 7 de la tarda. — De Gènova: Els dimecres a les 7 de la tarda

Per a informes dirigir-se a les oficines

FILLS DE JOSEP TAYÁ, S. en C.

Josep A. Clavé, 2. — Telèfons 841-A., 3026-A., 5506-A., 5507-A. — BARCELONA

EN MADRID: Conde Xiquena, 8 EN GÈNOVA: Carpi & Figli (Portici Vittorio Emanuele)

GRANS MAGATZEMS

DAMIANANS

EXPOSICIO I VENDA

DE

Articles per a Regalo

SECCIÓ ESPECIAL

Preu únic: **3,25** pessetes

GRAN ASSORTIT en objectes propis
per a festejos y festes majors

BARRETS DE PALLA

ARTICLES PER A VIATGE, SPORT I BANY

Neveres i geladores

Mobles de fusta, metall i vimet. - Taules, bancs i cadires per a jardí
Bruses, Boas, Roba blanca, Ombrel·les,
Bastons, Paraigües, Vanos, Guants, Camiseria,
Gèneres de punt, Calçats, Màquines parlants

NOTA. — Pròximament inauguració de noves seccions.

CALÇATS A PREUS DE FABRICA
MODELS DE GRAN NOVETAT
MODELS PRÀCTICS PER A PEUS DELICATS

**CALÇATS FINS
I ECONÒMICS
DE TOTA MENA**

LA FRANCO ESPAÑOLA
, ESCUDILLERS, 25
BARCELONA

VENDES AL ENGROS I AL DETALL

BAZAR

— DE LA —

UNION

Útils per a escriptori
Tintes bones qualitats

Carrer Unió, 3
BARCELONA

SOLER Y TORRA GERMANS, Banquers

VALORS-GIROS
CANVI-CUPONS

Rambla d'Estudis, n.º 13 i Bonsucès, n.º 1

22 DE SETEMBRE DE 1919

XXIV ANIVERSARI DE LA MORT

DE

IGNOCENT LÓPEZ BERNAGOSI

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA
dedica aquest record a son inoblidable fundador

CONVERSES ACTUALS

QUESTA tertúlia és sempre burgesa o burocràtica—de totes les burocràcies civils, eclesiàstiques i militars. Mai han sabut, ni els ha preocupat, de salaris, ni de jornals corrents ni extraordinaris. Lo que guanyava una casa, una indústria, l'amortitzable, els valors municipals, els Alacants i fins les cèdules argentines, sí, amb totes les precisions; però el guany d'un home, no.

Ara sí. Amb un astorament d'avars porten les nòmines obreres, i cada pesseta de més que els obrers extreuen de la bossa del patró, ells la paguen amb el cor.

—Sabeu quant guanyen els paletes?

—Sí, vuit pessetes.

—I un linotipista?

—Un linotipista?...

—Nou «duros» setmanals.

—Nou duros?

—Nou... I els carregadors del moll?

—Segurament més.

—Tres duros diaris.

La relació va creixent. Creix l'admira-
ció de la tertúlia pels salaris, i quan sembla
que el record dels guanys proletaris ha

arribat a l'epíleg, encara s'escolta una veu que anuncia un salari fantàstic.

—Doncs, i els boters? Sabeu quant guanyen els boters?

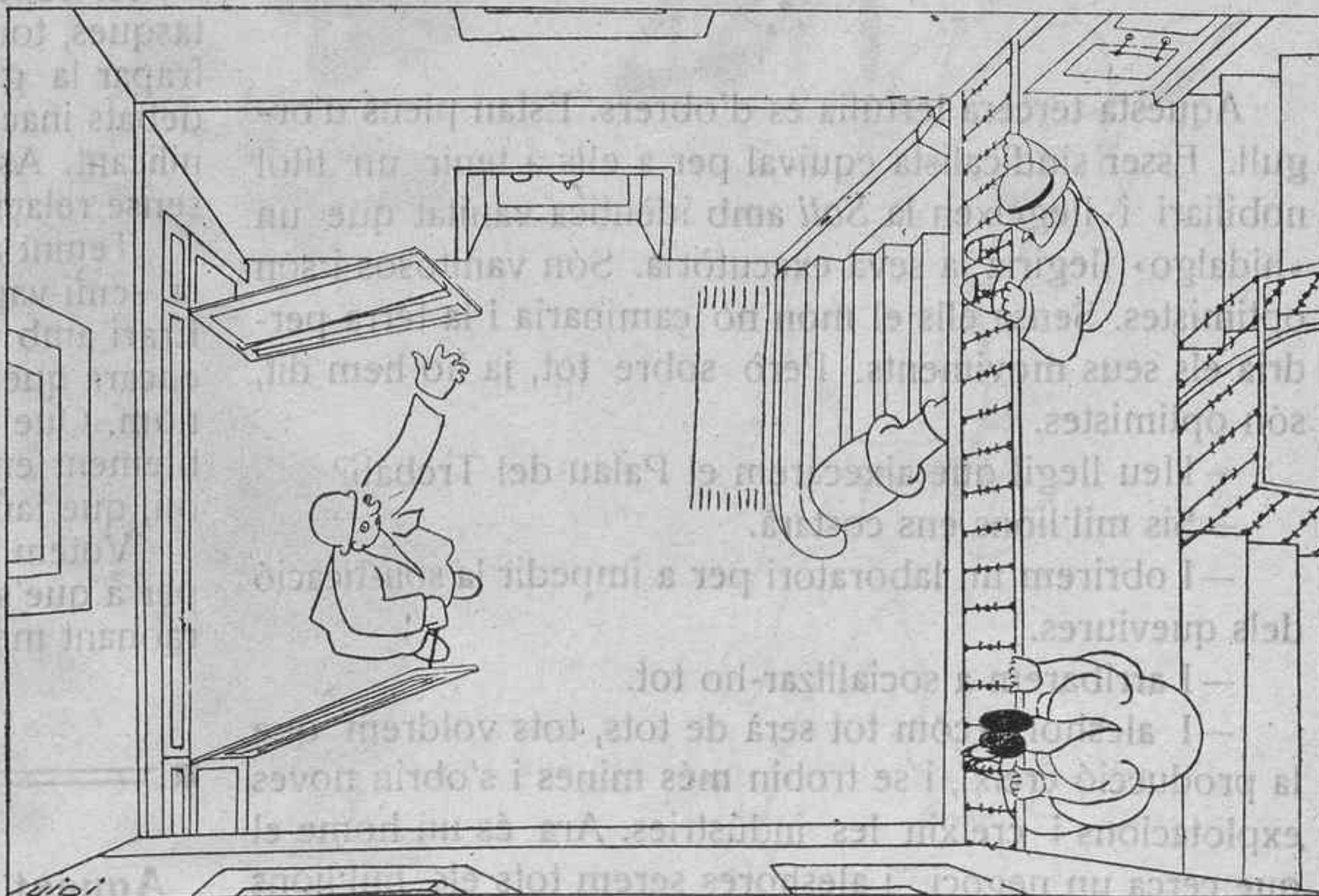
Se produeix un silenci. Se crida una quantitat. L'interrogador diu, finalment, el seu secret:

—Cinc naps diaris. Paga de ministre.

Immediatament s'inicien les recriminacions i el regateig de l'art dels boters. I resulta que és de facilitat suma, que els boters són uns vanitosos, que amb unes pessetes estarien ben pagats els seus quatre cops d'aixa. I el rentista, el buròcrata, el diputat, el periodista, acaben dient:

—Jo voldria ésser boter. Jo em canviaria.

Una altra tertúlia. Pot ésser la mateixa, però amb un personatge més, que no participa de l'animositat contra els salaris. Es l'antic radical que no retrocedeix davant

VELLS AMICS

—Apa, que vens?

—No; em quedo a fer un rato de companyia a la teva dona.

del socialisme. Però an aquest home ingenu se li ocorreix demanar una copa de conyac Martell. Immediatament la tertúlia s'avalota:

—Quin bolxevic! Conyac, i Martell, tres estrelles.

El pobre xicot declara que no creu incompatible el pendre conyac amb creure en la participació, per exemple, dels beneficis. Però els altres insisteixen en que aquella copa li desfà les idees. Aleshores ell fa una nova declaració:

—Senyors, jo demano la igualtat davant del conyac Martell, i no la del cigaló. La revolució francesa decretà que totes les carreres estaven obertes al talent. La nostra revolució, entre altres coses, proclamarà que el conyac estigui obert a tots els gustos.

—Sí, però vos mentrestant us aneu bevent el conyac com un burgès.

—Això és com si demanant l'extensió de la cultura al poble me privessin de les meves lectures; com si precoritzant deu tenir tothom al hivern una estufa, me condemnessin a no encendre la meva; com si creient que la unió matrimonial deu tenir una elasticitat fins superior a la que li dóna el divorci, jo no pogués estimar pràcticament fins a la implantació de l'amor lliure, tal com l'imaginem nosaltres, no tal com l'entenen els gossos i els burgesos.

La tertúlia riu i segueix fent l'ullet davant del licor daurat. Aquesta conversa pot ésser motivada per uns mitjons fins, per un rellotge d'or, per un dinar, per agafar un cotxe de plaça. La teoria dels senyors i dels senyorets consisteix en negar tot dret de vida grata i de confort an els obrers i an els que, sense ésser-ho, no s'hi oposen a l'adveniment d'un nou règim. Per a ésser socialista i sindicalista s'hauria de fer dret de castetat i d'abstinència, mentre ells seguirien fruïnt la vida reposada i grata.

*
* *

Aquesta tercera tertúlia és d'obriers. Estan plens d'orgull. Ésser sindicalista equival per a ells a tenir un títol nobiliari i llegeixen la *Soli* amb idèntica vanitat que un «hidalgó» llegiria la seva executòria. Són vanitosos i són optimistes. Sense ells el món no caminaria i la terra perdria els seus moviments. Però sobre tot, ja ho hem dit, són optimistes.

—Heu llegit que aixecarem el Palau del Treball?

—Sis mil·lions ens costarà.

—I obrirem un laboratori per a impedir la sofisticació dels queviures.

—I arribarem a socialitzar-ho tot.

—I aleshores com tot serà de tots, tots voldrem que la producció creixi, i se trobin més mines i s'obrin noves explotacions i creixin les indústries. Ara és un home el que cerca un negoci, i aleshores serem tots els mil·lions de proletaris.

Per damunt de les anècdotes quotidianes, se bada en

les tertúlies obreres la il·lusió del benestar universal. El Càndit, de Voltaire, avui seria sindicalista. Ningú els hi pregunta, però si un fes les interrogacions, les tertúlies obreres respondrien que amb el sindicalisme s'arribarien a resoldre tots els problemes, fins el misteri de la circulació de la sang, fins el de les canals del planeta Mart...

PARADOX

MUNICIPALESCA

La vaga regidoresca

En l'armistici acordat aquests dies entre els obrers i patrons, en el parèntesi obert a les diferències que separen a les classes productores barcelonines, no hi entren els regidors, que se declararen en vaga de boca tancada o de llengua caiguda, a començos de l'estiu. Que persisteixen encara en l'actitud adoptada, no obstant les protestes de la premsa; a despit dels treballs fets pel senyor Amado per a lograr deposin els contendents, anc que sigui temporalment, el seu gest de rebel·lió.

La comèdia, consistent en alternar les sessions convertint la meitat d'aquestes en simulacre, ha sigut protestada unànimement. Se lesionen, amb la farsa convinguda, els interessos de la ciutat. Se retrassa la tramitació dels assumptes. Se va contra lo manat per la llei. Se deixa incomplet el deure contret pels regidors, a l'optar i acceptar el manament conferit pel cos electoral.

Al rependre els administradors municipals les seves tasques, tornaran als discursos i als espetecs encaminats a frapar la galeria. Veurem sessions quilomètriques amb debats inacabables, basats sobre qualsevol incident insignificant. Assistirem a discussions de caràcter personal, sense relació amb la cosa pública.

Tenint això en compte, podríem bo-i felicitar-nos de la semi-vaga acordada pels regidors, que beneficia el Erari amb un estalvi de lo que'n diem «gastos menors», encara que molts cops tinguin de menors solament el nom. Que en: alleugera de les «llaunes» que indefectiblement ens col·loquen els Demòstenes de pa sucats amb oli, que tant abunden al Consistori.

Votem, emperò, per l'acabament de la moixiganga i per a que's faci feina més profitosa, encara que sigui enraonant menys.

JUST

Aquest número de L'ESQUELLA ha estat censurat per l'autoritat governativa

LES MODES FEMENINES EXCOMUNICADES

Els darrers figurins, controlats per l'oficina clerical

A CAU..... D'ORELLA

El canvi

Comencen els assaigs a tots els teatres. Al «Romea» com en cap altre. Perquè el «Romea», ara per ara i des dels cartells, és l'«as» dels coliseus. Ha batut tots els records, el dels autors i el de les obres.

Per lo vist, tot català té un drama i tot dramaturg tres. No dos ni quatre: tres. Es la xifra comú a tots els autors, exceptuant l'Ignasi Iglesias, que'n té tres en tres actes i tres en dos.

Total: cent autors. Total: trescentes obres. Qui s'estripava les vestidures davant de la nostra pobresa teatral? Qui resava un *De profundis* a la nostra inspiració teatral? Heu's aquí la realitat: cent autors i trescentes obres. Però...

Molts dependents d'En Fàbregas—a qui admirem cada dia més—no hi creuen amb aquestes abundàncies. I un d'ells, més pesimista, tot fent números, després de llegir la llarga llista, digué:

—Tot això estaria molt bé, si no fos el canvi.

—I què tenen que veure els canvis amb això?

—Vui dir que tot anirà bé mentre no's tinguin de canviar els autors per públic...

Molt trist, perquè és patriota, afegí:

—Serà pitjor que els marcs.

La fantasia d'En Bagaria

En Manolo Huguet, l'escultor, quan va arribar a París, digué, després de comprar cinc cèntims de pa:

—Compro cinc cèntims de pa i me diuen: «merci, monsieur», i m'acompanyen fins a la porta? Doncs an aquí me quedo.

Igual que ell, En Bagaria a Bilbao. No és que hagi comprat cinc cèntims de pa, però arribà i En Sota li encomanà una caricatura, li pagà immediatament mil pessetes i al setè dia de cobrades descansà, i encara descansa. Després festes i elogis. Després membre del Jurat de l'Exposició de Pintura... El gran Bagaria, quan tothom diu que el ferro s'agota a Bilbao, hi descobreix una mina.

An En Bagaria li mancava encara un honor, el de acompanyar al rei. Visità el monarca l'Exposició. En Rusiñol li va anar mostrant les sales, i quan arribaren a la dels pintors bascs, En Rusiñol li mostrà els més bells.

—Estan molt bé—digué el rei,—però aquests, com els de tots els pintors bascs, tenen l'aire familiar que els hi dóna l'ús constant del blau.

En Bagaria, que com a membre del Jurat, se trobava prop dels dialogants, respongué:

—Sí, però són molt hermosos.

CENSURA GOVERNATIVA

—Guaia, tu, quin lloro!

EL PORC

—Ja ha començat la matança?.. Bolcheviquis!

Aquest número ha sigut revisat
per la censura governativa

LES MORS REBENTERS DE COMUNICADES

Del jardí dels humoristes

EL BACIL·LUS DELS QUARTOS

Un metge francès, el doctor Coudgey, dona en el *Moniteur Medical* les següents sàvies advertències per a us i abus de totes les persones sensates de la terra:

«A la teva butxaca, estimat llegidor, hi deu haver, de segur, un porta-monedes; un objecte gastat, suat i brut que tanca vàries monedes d'or, de plata, de coure o

alguns bitllets de banc més bruts, més suats i més gastats encara.

»Potser portes els quartos solts, escampats per les butxaques i aleshores això encara seria molt pitjor.

»En quantes i en quines butxaques, abans que en les teves, ha estat la peça de deu cèntims que ara portes tu en la de les teves calces?

»En quin miserable i greixós portamonedes s'hauran fregat abans que en el teu, la pesseta o el bitllet de cinc duros que ara estàs acariciant amb els teus dits?

»Doncs tens de sapiguer que en les teves monedes d'or, de plata i de coure, i en els teus bitllets de banc

A CAL METGE

—Digueu al doctor que faci el favor de arribar-se a casa, que la meva senyora va de part.

—Està ben segur que és la seva senyora?...

tan apreciats s'hi està desentrotllant tota una nombrosa legió de bacil·lus perillósissims. Al costat del microbi de la tuberculosi, el de la *gripia* i més amunt i més avall, i a sobre i a sota, i més ensà i més enllà, reunits, tots els microbis de totes les pestes i malalties imaginables, que són els causants d'endèmies i epidèmies: la mort, en una paraula.

»Veritat és que aquests microbis, tot fent vida en comú, es combaten i es destrueixen ells amb ells i per això no són, afortunadament, tan freqüents els casos de infecció pel mitjà del contacte. Però encara que aquestes formes de contagi no's presentin sempre palesament, no per això deixen d'existir i fins se dona el cas de que són més freqüents del que la gent se pensa.»

—I la moral d'aquesta història?—preguntaran vostès.

La moral d'aquesta història la dona el periòdic *L'Oeuvié*, que reproduïx també les susdites advertències del doctor Coudgey:

«No usis mai portamonedes o, quan menys, si l'uses, no hi portis mai diners a dintre.

»No portis tampoc quartos ni bitllets de banc escampats per les butxaques. Pensa que la Higiene condemna i desprecia les riqueses.

»I si algun dia se t'ocorreix consultar al doctor Coudgey en algun trànsit de la teva important salut, al acabar la visita, parla-li en els següents termes:

—Quant li dec, senyor doctor?

—Dèu pessetes.

—Doncs... ho sento... però no li donaré ni un cèntim. No vui que per culpa meva trobi vostè una mort inesperada. Consideri que en els dos duros que jo li donaria s'hi troben, *latents*, els bacil·lus de la tuberculosi, els de la *gripia* i els de moltes enfermetats mortals.

I el doctor Coudgey, conseqüent amb la seva teoria se quedarà amb un pam de nas... però satisfet.»

A. DEL A.

DEL TEATRE CATALÀ

I

EN trobar-se de nou en la glòria inquieta i bullent de la ciutat nadiua, hom, obert l'esperit a totes les nobles curiositats, pregunta, inquireix, investiga, comprova. En tots els ordres, en tots els gèneres, val a dir que l'ànima s'hi esplaia en veure l'avenc, la vigoria o la poixança. Una serenor de ordenament i d'afermament, un *seny* tradicional i magnífic va regint les noves conquestes i fent-les fruitoses i durables.

En una sola branca de l'activitat espiritual catalana, en una sola gènere del seu floreixement intel·lectual, en un sol ram del seu jardí, hom troba sempre defalior, desorientació, iniciaments que no acaben de cloure's, migradesa.

Sempre el nou vingut, curiós i preguntaire, obté per resposta, si pel teatre català pregunta, el mateix pessimisme, la mateixa mala impressió i àdhuc—cal dir-ho, ja que tothom s'ho va dient a cau d'orella,—les mateixes censures. El teatre

català sembla estacionari. Es potser la única cosa que el nou vingut troba en el mateix estat, poc falaguer en que la deixà a l'anar-se'n.

I, per això, no vol entornar-se'n amb la recansa de no haver dit en aquest afer la paraula de la seva simpatia.

Es precis que d'una vegada per a sempre restem tots convençuts de que la vida del teatre català no depèn de que cada any anem fent *temporadetes* de teatre regional. Es precis que aquells que hi han posat les mans, se donguin compte de que un teatre no és una botiga més.

No precisa, per a regir-lo, per a treure esment de tota la seva transcendental eficàcia social, de tota la seva valor nacional, un *home de negocis*. Cal, abans que tot, un ample esperit comprensiu que sàpiga la doctrina d'un apostolat i la perseverància d'un sacrifici. Més ens cal encara el visionari líric, un xic massa líric, que el fals apòstol venent les mercaderies al porxo del temple venerable.

I a l'entorn d'això, aplegament de tots els esforços, de totes les realitats vives i veritables, de tots els elements que haurien d'ésser fermaça positiva d'un èxit de poixanta afirmació. Perquè—valgue'm Déu!—és ben trista cosa que essent l'art teatral de Catalunya pròdig en tota llei de mestratges—autors, actors, escenògrafs,—sigui quasi una irrisió o la fantasia d'un mal somni la seva normal actuació.

Manca un empresari, hom pensava fa pocs anys, després del xiroi fracàs del «Sindicat d'autors». Mancava un empresari, un empresari si volen, però acàs també el Diògenes amb prou pit per a cercar-lo.

Sia com vulgui, l'empresari sortí. Sonaren, en els cloquers periodístics, totes les campanes ditiràmiques. Algun *impacient*—entre els que vaig tenir l'honor de comptar-m'hi—assenyalàrem alguna de les orientacions a pendre. No hem trigat massa, ai!, a adonar-nos de que si s'havien trobat a Catalunya un empresari de teatre i un Diògenes, el cert és que havien, entre tots dos, perdut la llanterna.

Perquè, en definitiva, què han sigut, què han significat per a l'avenc, per a l'essencial significació del teatre català, les temporades que s'han dut a terme en el teatre «Romea» baix les despeses i la direcció de l'empresa Fábregas?

No ens cal fer el balanç. Ens estalvia aquesta tasca, un xic dolorosa, les paraules que un espiritual crític, a l'ensemps autor de la casa, En Josep M.ª de Sagarra, el nobilíssim poeta, ha escrit en comentar el cartell de la temporada vinenta. Diu així En Sagarra, en *La Publicidad* del dia 10 de aquest mes:

«A pesar de los esfuerzos llevados a cabo durante los dos últimos años, hemos visto que por parte de los autores, de los actores y del público, no ha habido el suficiente entusiasmo que se merece este aspecto de la vida espiritual de Cataluña, y que con noble desinterés ha contribuido a lograr su existencia material la empresa Fábregas.

»Actualmente el teatro catalán da gritos, alaridos incoherentes, algunos llegan a una articulación incorrecta, pero el discurso pleno, perfecto, con originalidad y vida propia, lo aguardamos con verdadera pasión. Tenemos una fe absoluta en Cataluña y en su desarrollo espiritual, y no tiene nada de particular que esta fe la hagamos extensiva al teatro.

»No es nuestro teatro, es el teatro de todo el mundo que está en crisis...»

Malgrat la natural discreció amb que l'articulista cerca la faisò de no ferir massa, al través de les seves paraules, la dolorosa veritat hi traspua netament.

En el pur terreny de l'esperit i del renaixement intel·lectual de Catalunya, en ço que fa referència a la vigoria i afermament del teatre català—amb lletra majúscula, si voleu,—les temporades de l'empresa Fábregas han sigut estèrils, han constituït un fracàs—també amb lletra gran, si us plau.

Explicació? Jo no sóc autor de la casa i puc escriure la veritat que ells *diuen*, que van tots—autors, actors, públic—dient-se pels carrers. I no és cap heretgia ni cap malifeta que la digui. Precisament en una lletra oberta que vaig adreçar

DIÀLGGS TRASCENDENTALS

— Parece mentira que tu, un triste e insignificant Sancho, hayas logrado desfacer tales entuertos, cosa que a mi me ha hecho siempre «higa».

en 1917 al senyor Fábregas, ja feia constar que «cal treballar pel teatre català, no fer temporades amb el teatre català; vui dir que cal fer les coses—deixant de banda la vigoria de les obres que resta de responsabilitat dels autors—de tal faisó que el teatre marxi administrat i dirigit amb totes les fermances d'èxit. D'altra manera, senyor Fábregas, el fracàs—si esdevenia, lo que no li desitjo—seria de vostè i dels qui l'ajuden, però no del teatre català. Perquè hi han maneres de fer que porten en sí mateixes la raó dels fracassos.»

I després afegia:

«Però—sento haver-li de dir—sàpiga que potser un altre dia n'haurem de tornar a parlar. Jo sóc d'aquells que, malgrat no em contestin, insisteixo. I ara cal insistir en que si les coses es fan bojament, sense sentit comú, sense tenir en compte lo que és i lo que deu ésser una temporada empresa amb aquestes condicions, *la responsabilitat i el fracàs serien sols de vostè i dels que l'haguessin aconsellat i ajudat.*»

Crec sincerament que som en aquest cas. A la vigoria ben esperançadora d'un renaixement en els autors—En Sagarra, En Poal Aregall, la nova ufana d'En Puig Ferrer, etc., no em deixarien mentir—s'ha contestat amb l'economia d'uns mitjans insuficients, amb la inhabilitat cantelluda i rampe lluda, amb el poc encert de no saber aplegar ja que no tots els elements sinó tan sisquera els *millors*, amb la migradesa poc entusiasta. El teatre «Romea» ha continuat essent una botigueta més del carrer de l'Hospital.

No per mala volença ni per antipatia—jo reto al senyor Fábregas tot l'homenatge de la meua consideració i del meu aplaudiment per la seva *bona intenció*—, sinó perquè cal no confondre les coses i restablir netament totes les valors. Donant al Teatre Català ço que sigui seu i destinant per als seus organitzadors el que els correspongui, cal fer constar el fracàs de la temptativa. Es mesura de justícia i, demés, de prevenció. Perquè no sembla adobar-se el mal. I no és cosa que

la ineptitud d'uns senyors faci, o pugui fer, un mal irreparable a Catalunya.

Davant de la pròxima temporada, podem obrir el cor a la esperança? Podem, doncs, no ésser impacients i esperar una vegada més?

Ai! No massa podem entregar-nos a la joia. En un segon article examinarem aquest punt.

RAFEL MARQUINA

VOCABULARI INFANTIL

Sobre la família i servidors

AMÀ! Papà! Nen, nena, teta, tiet, tieta, iaia (segueixen uns noms barbres aplicables a parents i coneguts, amics i enemics impossibles de recollir ordenadament, per quan són fruit de la imaginació de la criatura).

*
**

Sopetes, lleteta, pomes o raïm (totes les fruites), bo (cosa dolça), anissos (cosa dolça i dura). Mam (aigua). Mam bo (vi). Mam ardent (el nom s'ho porta).

Encara: Mores, pa (tal com s'expressa) i moltes més extravagàncies.

*
**

DEL VESTIR:

Batetes. (Sabates, sandàlies, espadenyes, tot lo que'l defensa).

Això! (aquest mot va acompanyat de mímica i significa tot lo que molesta, és a dir, tota mena de vestidures).

Hi ha una excepció, a voltes, que és el barret. *Boba*, sombrero, còfia, el qui sigui, segons el nomeni la mare. Es un crit de necessitat contra el sol i a voltes contra l'enveja de contemplar a un amic que en porta un de més nou o que simplement en porta.

També hi ha el mot: calcetes, que s'usa com a refinaçió de l'expressat: *això*, quan la criatura s'ha embrutat.

*
**

DE LES BÈSTIES:

(De banda, ja, els tit, bob i miau, resten els següents.)

—Pitus, Tuc i Rin, per als gossos.

—Pssst... ptssst... mix, per als gats, si s'han de cridar amb amor. Sinó és així:

Gat! gat! *gato!* (en castellà) i tot si el noi s'enfada.

Resten encara:

Els tirós (ànecs).

Les lites (gallines i bèsties per l'istil).

Els conills (bons amics).

Els tatans (cavalls, matxos i burros).

Uns *tits* (excepció), que són únicament les orenetes (nom de difícil pronunciació).

Ocells (ja dit així, treient la ll i posant-hi un i).

—Què llegeix, senyoreta?... Oscar y Amanda?

—No, Miquela; això és una altra novel·la:

Los éxitos de un gobernador.

GLOSSARI

DEL PIM... PAM... PUM... ENCARA

Tornant als sistemes de acabar amb aqueixa mala costum dels desafios, heu-vos aquí que la solució ens la dóna feta un aixerit llegidor de un popular rotatiu nord-americà.

Aqueix tranquil llegidor, que per les traces també és ianki, ha enviat al susdit diari un alinat projecte de llei contra les pràctiques de això que els castellans ne diuen «duelo» que's desenrotlla generalment en els «campos de honor», que són camps de mala herba.

Encara que redactat en tò de broma, — comenta el rotatiu — no deixaria per això de tenir una veritable eficàcia el tal projecte.

I tan cert és, que creiem que s'hauria d'adoptar tot seguit a casa nostra. I si nosaltres fóssim diputats de les presents legislatures no ens hi mirariem pas gens en votar una tal llei i en sotscriure'n l'articulat.

Heu-se'l aquí:

«Article 1.—Tot ciutadà o ciutadana està facultat per a batre's en desafiament tantes vegades com tingui convenient.

Article 2.—Una vegada començat el lance, no podrà donar-se per acabat en tant un dels dos—i millor tots dos—combatents pugui mantindre's en peu.

Se sobre entén que la causa del impediment no podrà ésser altra que la ferida greu—a poder ésser mortal—i en cas de desmai, desvaneixement o estat nirviós, se esperarà la reacció del pacient per a reanudar immediatament el desafiament.

Article 3.—Queda absolutament prohibida, en cap mena de forma que sia, la publicació de les actes.

Article 4.—No podrà efectuar-se cap desafiament sense previ avis a la Jefatura de Policia, la qual als efectes del fidel compliment del article 2, enviarà al campo del honor un comissari seccional, un metge i un guàrdia civil per a cada dues persones que intervinguin en les baralles.

Article 5.—Per cada article violat pels duelistes (padrins i metges resten exceptuats de pena) s'aplicaran deu anys de presó sense bescompte; això és, sense dret a la rebaixa que acorda la llei per la bona conducta posterior al delict.

Article 6 i últim.—Queden derogades totes les lleis anteriors que s'oposin a la present.

Realment, autoritzant el duel amb aquesta forma creiem que és com s'acabaria més aviat.

Estem segurs que amb una llei així se faria més feina que amb totes les «Lligues» presidides per tots els Tiberris Avilas de la terra.

CORREUS AERIS

—Ei... Pssst!... Vostè!... Espia-dimonis!... No du pas carta del meu Rafelet que'l tinc a Matilla?...

Moixons (els pardals).

El porc (grat aliment al qual hi ha que peixar).

PEIX:

Bèsties petites (granotes, sargantanes).

Animalets petits (enemics).

Llista dels tals enemics perillosos:

Mosques, borinots, abelles, vespes, cucs-llevats, aranyes, escarbats, etc., etc.

Nota dels qui deixen fer:

Papellones, espia dimonis, marietes, salta marges, prega perdons.

El nen coneix també la nomenclatura dels:

Cargols, llimacs, porquets de Sant Antoni, etc. Es una llista que no s'acaba mai.

ROMEA

Mentre espera obrir les portes al Teatre Català, quina temporada començarà, segons diuen, a primers d'octubre hi donarà una sèrie de funcions la companyia de comèdia castellana que dirigeix En Ferran Montenegro, de la qual ne forma part la celebrada primera actriu Joana Gil Andrés.

Inauguren, demà, amb la popular obra d'En Sassone *La señorita está loca*.

Se tracta, sembla, de nou úniques funcions, que prometen veure's molt concorregudes.

—Respecte a la companyia catalana no podem donar encara detalls ni noves precises, perquè encara no s'han relligat ben bé els compromisos i podria haver-hi encara alguna variació.

Una nota sensible és la retirada d'En Mir, el primer actor còmic tan estimat del públic, que s'havia fet un nom en les dugues temporades anteriors. En Mir, el gran Mir que li diem familiarment nosaltres, passa al «Espanol» amb la Elena Jordi i En Nolla a fer vodevill. Ho sentim de debò, però és allò que es diu... lo que més convingui.

En el número que véensem donar, doncs, algunes dades precises referent a personal de companyia i llista de obres per a estrenar en la pròxima temporada catalana del «Romea» que, pel que es diu, promet ésser copiosa i fructífera.

Així sigui.

NOVEDADES

Vinguen copets a la sarçuela gran i a la opereta i sempre con creciente éxito.

La veritat és que els còmics i cantants d'En Bergés s'ho mereixen. Ara mateix han reproduït *La Mascota*, *La duquesa*

del *Tabarin*, *El príncipe bohemio* i *El asombro de Damasco*. i en totes s'han fet aplaudir de valen, rasultant uns conjunts dignes de admirar-se.

Per a avui, divendres, s'anuncia la reestrena de la popular opereta *Los saltimbanquis* amb decorat nou dels escenògrafs Castells i Santacruz.

APOLO

Demà, dissabte, inauguració de la temporada d'hivern, amb els indispensables artistes, els reis del melodrama que fa anys tenen el llur reialme en aquell palau de fer comèdies. En Rojas i la Caparó tornaran a fer plorar al bon públic, al millor de tots els públics barcelonins, perquè és el més ingenu, el més sentimental i el més modest.

La funció inaugural, com de costum, va consagrada al drama literari seriós i formal. Es la dèria que té En Rojas de començar sempre amb obra consagrada, i li aplaudim perquè així ens demostra que és home de gust i paladar fi; fent-nos veure de passada que les seves facultats són adaptables a tots els gèneres.

Se representarà *La noche del sábado* d'En Benavente, i li augurem un bon èxit.

POLIORAMA

S'ha estrenat amb regular èxit un vodevill adaptat que ja coneixíem en català. *Reservado de señoras* és una obra altament còmica i picaresca, de la qual el seu traductor senyor Reparaz n'ha espurgat tota la picardia.

Ara queda com una de tantes comèdies de barrila, però cal confessar que amb la verdor del original resultava molt més divertida.

S'hi distingeixen la major part dels súbdits d'En Güell.

GOYA

Una gran gentada va ara al *Goya*, i és perquè l'empresa sap presentar uns programes variadíssims.

Infinitat de números de varietats alternen amb interessants cintes cinematogràfiques. Darrerament, entre aquestes últimes, han sigut molt celebrades *La gran jugada* i *La cabaña de Tom*.

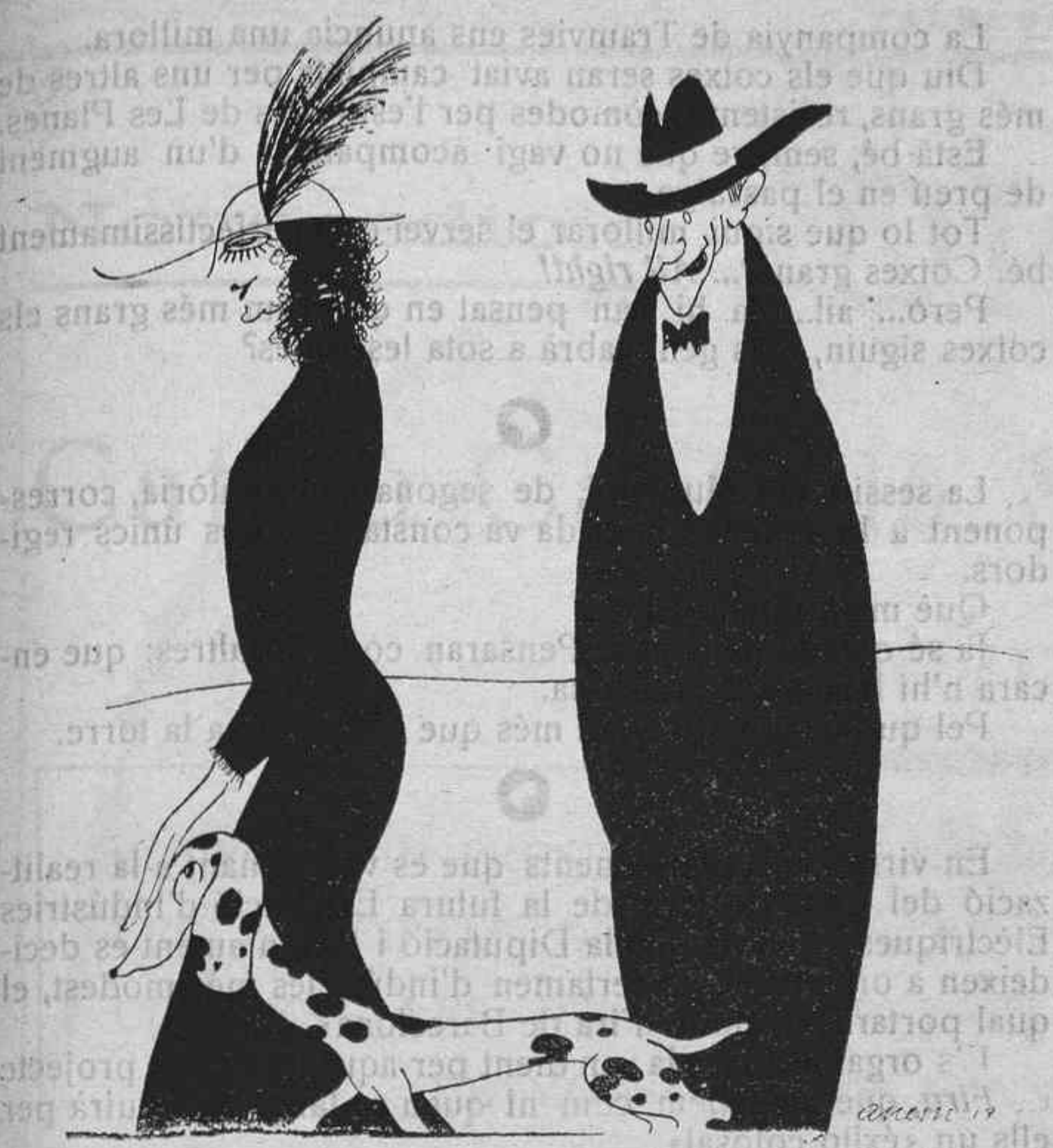
Ademés la *troupe* «Perezof», el *¿Moreno?* i la *Perlita* han cridat molts admiradors i s'han fet ovacionar amb justícia.

L'ENFILA-PATATES]

—Bona, noil... Aquesta sí que no t'ha fet figa.

Don Joan. — Adeu, pitera!
El gos (a part). — La companyia et tregui els ulls.

NUEVO

Avui, divendres, inauguració de la nova temporada de vodevill. Artistes: Pepeta Valero, Enriqueta Torres i altres conegudíssimes. En el ram de mascles: Santpere, incommensurable, l'Alfonso, En Tormo, l'Arteaga, En Zanón, etc.

Obra de debut: una estrena: *Ni viuda, ni fadrina ni casada*, arranjament del francès per «Amichatis».
Bona sort!

Pot dir-se que ha començat la temporada futbolista amb tota intensitat; diumenge sols, en la nostra ciutat, hi hagueren set «grans» partits. Jo no sé que tenen els tals, però lo cert és que se'n surt molt avorrit. El fet de jugar una i altra volta els mateixos equips, treu tot l'interès que podrien tenir.

Es clar que avui per avui, no són els resultats lo que interessa; són els equips. I aquests continuen essent els mateixos d'abans i de sempre, són invariables.

El «Barcelona» sobre el qual girà la major part d'espectació, no ens acaba pas d'agradar; compta amb una excel·lent línia de mitjos, bona en els davanters i porta, més arribant als defenses, allò no té nom. Propi per un segon equip, però no per un aspirant a campió.

Poden classificar-se els blaus-granats en, tal volta, el millor equip que tindrem enguany, més li manca moltíssim per a ésser un excel·lent equip com s'hauria desitjat.

Més no ens avancem als fets, en el seu transcurs ja ens diran si podem aspirar a una bona o dolenta temporada, car mentre se guanyi net i llealment, es indiferent que siguin ells o els altres.

De totes maneres, seria convenient que els organitzadors d'aquests soporífers partits com els de diumenge, guardessin llurs energies per a més bones ocasions; aquells de quin nom «ni quiero acordarme» que cediren aquell «as» de copes, tota una col·lecció de cartes, més el «manual del aprendiz», poden estar més que satisfets de l'èxit taquiller de la festa; jugadors i jutge comprès hi havien tres dotzenes de persones, si financerament l'èxit fou nul, deportivament fou pitjor. L'humanitat haurà d'agrair a En Mariné que posès fi a aquella pocsoltada, tot i havent infringit els reglaments arbitrals.

La pilota i més en dies de fang s'embruta molt, els jugadors al caure també, els àrbitres en lo referent a les dietes no poden pas tocar-se, total que qui s'enreda amb futbol, s'exposa a sortir-ne enfangat; res, que quasi ja anem preferint el «polo aquàtic» com alguns xistosos ens ho han traduït.

També s'ho han agafat amb febre, els aimants al mullader; matí i tarda, juga que juga; el fet es que la gent s'hi va interessant i serà qüestió de pensar en l'oportunitat d'una piscina d'hivern; encar que duptem en l'èxit perdurer, la gent anyoraria el poguer-se tirar impunement al camp i fer suspendre als partits. Ademés aquí se pateix molt de reuma i la gent fugiria de l'humitat. STOP

GUERRES «COLONIALS»

Pobles de «dalt»
contra pobles de «baix»

El mateix que passa amb els «casinos» i «cafès» de fora, que els de dalt se fan la competència amb els de baix, passa també amb els pobles de la costa llevantina en matèria de aventatges i excel·lències per a els estiuejadors.

Proba del que diem es que, l'altre dia, els senyors de la colònia d'Arenys de Munt, reunits en fraternal àpet de comiat, no's pogueren estar a l'hora del brindis, de tirar unes quantes indirectes contra els estiuejants d'Arenys de Mar i contra la vila creadora de les immortals ametlles ensucrades.

Menos mal que ho feren en vers, i en vers ripiós, que mai té tanta virulència.

Diuen així les ratlles curtes dels estiuejadors *muntanyencs*.

En l'àpet de germanó,
final de la temporada,
dediquem una oració
a Arenys de Munt, població
tan bella com sanejada.

Arenys de Mar i de Munt
s'han fet sempre competència,
prò si es mira punt per punt...
no hi ha poca diferència!...
Com de un viu amb un difunt.

Què és la platja?... Es un sorral.
Què és el mar?... Monotonial...
El qui estiueja aquí dalt
aviat compren lo que val
un poble plè de poesia.

Els de Mar?... ai pobre gent!
no tenen altre alicient
que la Riera polsosa.
Nosaltres, l'aire excelent
de la muntanya flairosa.

Tenen els d'Arenys de Mar
una platja escarransida.
Nosaltres podem trescar
i arreu arreu respirar
la olor dels pins, que'ns don vida.

Els de Mar cullen, pobres,
petxinetes de la platja.
Nosaltres cullim bolets,
cacem conills i ocellets...
i ho remullem amb garnatxa.

Allí peixets sense sanga,
«niños bien» i nenes flaques
amb els seus vestidets blancs...
Aquí els joves són més francs
i les minyones més maques.

No cal, doncs, mai comparar
els dos pobles un per un...
El nostre ha de dominar!...
Sempre, sempre Arenys de Munt
serà sobre Arenys de Mar!..

Esperem ara que, picats de l'honra, els estiuejants de Arenys de Mar contestaran degudament als d'Arenys de Munt, posant-los les peres a quarto. Si no ho fan, creurem que tenen motius de callar i que quan la riera sona...

ESQUELLOTS

Dues centes seixantacinc corones foren dedicades, enguany, a l'estàtua d'En Rafel de Casanova, en la festa del 11 de setembre.

Cada any n'hi porten més.

Gràcies a don Clodoaldo que cada any li fa més ràbia lo que ell ne diu «la fiesta de los impotentes».

I a més ràbia, més corones. Alça, fes-te repicar.

Ocells, a volar.

Ha sigut publicat ja, i fet efectiu, el decret referent al indult general.

Segons sembla, és bastant extens, i la seva amplitud afavorirà a molts desgraciats.

La llibertat és tan bonica, que bé val la pena de remarcar aqueix gest generós, estrany en els nostres governs panxcontents.

Llàstima que, com sempre passa, la gàbia no s'ha obert per a tots els que s'ho mereixien.

Les fúries celestials contra Terpsicore.

Amb motiu de l'aiguat del dissabte foren molts els envellats que quedaren destruïts per complet.

A reconstruir, toquen, senyors organitzadors, que tots els sants tenen capvuitada.

El nostre jovent sarauista no's pot quedar en un pam de nas.

Si han quedat diners en caixa, vinga alçar de nou els temples de llustrina i... *puede el baile continuar.*

Dilluns passat cridaren l'atenció dels barcelonins uns escamots de soldats italians que es passejaven pels nostres carrers i places.

Procedien del vapor *Príncipe Udine*, el qual acabava d'arribar de la terra dels macarrons.

Algú va espantar-se de debò en veure'ls uniformats.

Però... no hi ha *cuidado*. No els capitanejava En D'Annunzio.

La companyia de Tramvies ens anuncia una millora. Diu que els cotxes seran aviat canviats per uns altres de més grans, resistents i còmodes per l'estil dels de Les Planes. Està bé, sempre que no vagi acompanyat d'un augment de preu en el passatge.

Tot lo que sigui millorar el servei està perfectíssimament bé. Cotxes grans?... *All right!*

Però... ail... Ja hi han pensat en que com més grans els cotxes siguin, més gent cabrà a sota les rodes?

La sessió del Municipi, de segona convocatòria, corresponent a la setmana passada va constar de tres únics regidors.

Què me'n diuen d'això?

Ja sé què en pensaran. Pensaran com nosaltres: que encara n'hi havia tres de massa.

Pel que hi van a fer, val més que es quedin a la torre.

En virtut dels allargaments que es van donant a la realització del gran projecte de la futura Exposició d'Indústries Elèctriques, sembla que la Diputació i l'Ajuntament es decideixen a organitzar un certamen d'indústries més modest, el qual portarà per nom «Fira de Barcelona».

Els organitzadors ja van dient per aquí que el tal projecte de Fira, que no sabem com ni quan se farà, constituirà per ells un «éxito colosal».

«Alaba't ruc, que a la Fira et duc.»

El nostre incommensurable Juli Amado, el dia de la funció del *Novedades* llua uns guants blancs que ni Déu Nostre Senyor sap les víctimes que ocasionaren entre el bell sexe.

En Marial, que estava en una llotgeta, va fer un xisto:

—*Sancho con guantes resuelve conflictos...* Encara que sigui una solució d'estar per casa o millor dit, d'aquelles que se'n diu «d'anar tirant».

En Miró del *Diluvio*—el simpàtic Miró—afirmava l'altre dia que la nostra Rambla de Santa Mònica era el millor lloc de la terra per a passar-hi l'estiu.

Però el seu company Azarès sosté que En Miró bada, puig no hi ha com les Planes o el Tibi.

I sembla que això donarà lloc a una terrible (?) polèmica que, qui sap... qui sap si serà causa de que el *grupo Ojen*, perillí. Per molt menys hi ha una crisi a Espanya.

Bloks Notes

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN Unió, n.º 3
BARCELONA

El mejor disolvente de los uratos
Acepta de las vías urinarias
Óxidos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Rifus
Gota

UROMETINA
LAMBLOTTE

PIDAGE
folleto explicativo. Muestras
a los señores médicos
Agte gen.: S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

Antoni López
Impressor

Impressions comercials
Treballs de totes menes

Olm, 8, interior
Telèfon 4115 A

Si teniu el cabell malalt gasteu

CAPILAR AMERICANO

Exit grandió contra la CAIGUDA DEL CABELL
Activa ràpidament la SORTIDA I CREIXEMENT
IMPEDINT INSTANTÀNIAMENT LA CAIGUDA.

Preu: 6'50
pessetes estolx

Se ven a totes les Perfumeries i Drogueries
DIPÒSIT GENERAL:
J. ICART, Clarís, núm. 10.—BARCELONA

Nova edició

DICCIONARI

Català-Castellà & Castellà-Català

per A. ROVIRA I VIRGILI

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERÀRIES I FILOLÒGIQUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA, I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO S'HAVIEN CATALOGAT

Un tom relligat al pergami

Preu: **12 pessetes**

LA CUESTION CATALANA

Desde el punto de vista español - Antecedentes

por **SALVADOR CANALS**

Un tomo

Pesetas 6

GUIA (LOP)

LA CIUDAD DE BARCELONA

ITINERARIOS PRÁCTICOS

2'50 ptas.

MAPA DE EUROPA

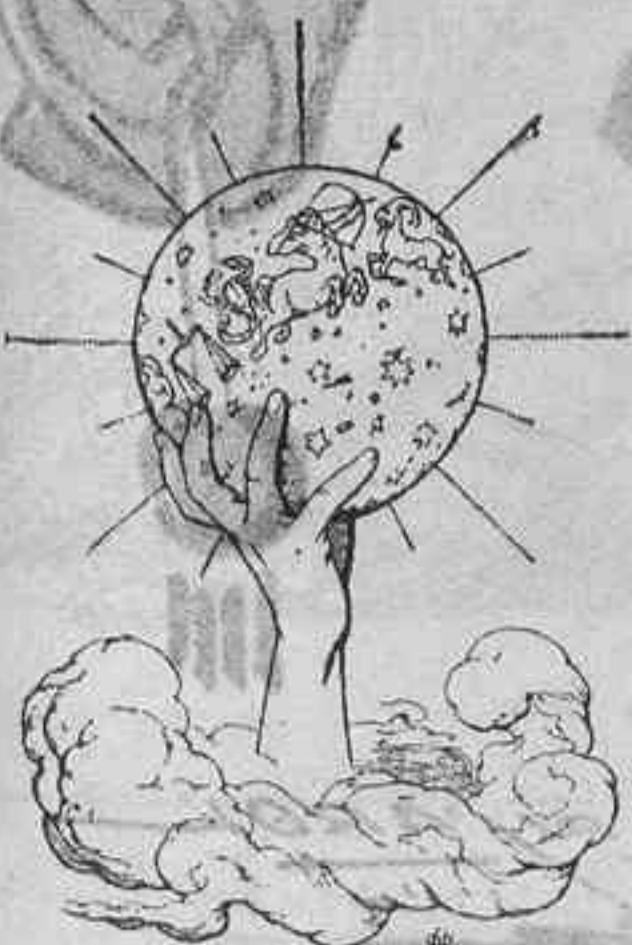
con la rectificación de fronteras después del Tratado de Paz.

PRECIO: 2'50 PTAS.

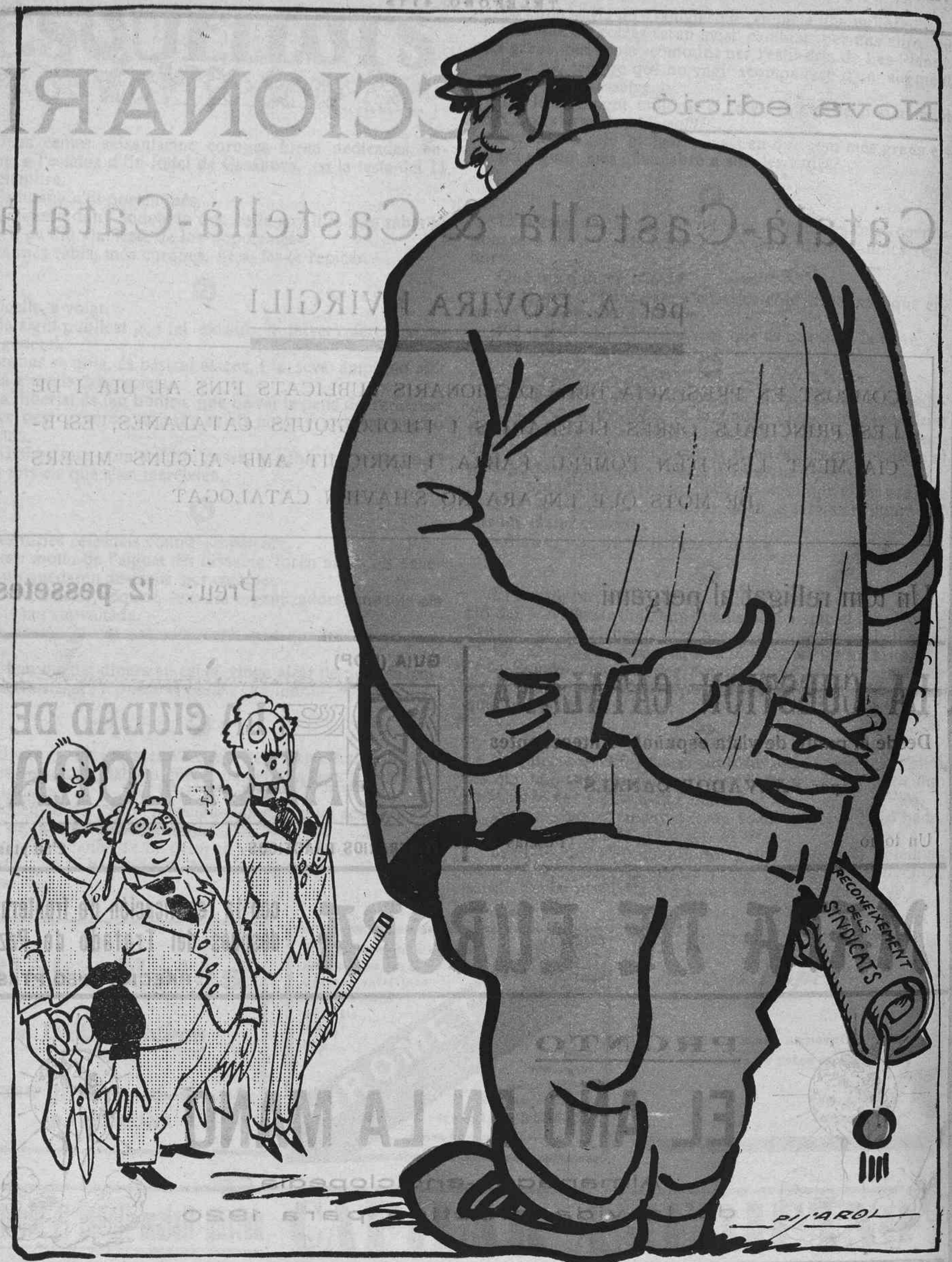
PRONTO

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque-enciclopedia
de la vida práctica para 1920

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos, si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebalxes.

SALTA-TAULELLS I PIXA-TINTERS

—Escolti, escolti, senyor obrer... I nosaltres
que no som treballadors?

PIÑAROL